

Ambassadören invigde utställning

Foton: Kai Rosnell

Riksarkivet i Stockholm är en central punkt för alla finska krigsbarn. Där finns arkiven efter Centrala Finlandshjälpen och Hjälpkommittén för Finlands barn där vi alla, med några få undantag, finns med.

Därför var det en stor händelse när Finlands nye ambassadör i Stockholm **Alec Aalto** invigde den lilla utställning som **Nina Linder** åstadkommit. Man kan se det som ett erkännande av krigsbarnen och att deras historia numera tillmäts betydelse. Utställningen pågår december månad ut.

I samband med invigningen höll **Tapani Rossi** ett föredrag om "Finska barn på svenska barnhem", ett ämne som han ägnat mycket tid och arbete och som är tänkt att redovisas i bokform. Han återkommer i ämnet vid Riksmötet i Höör i maj.



Ambassadör Alec Aalto visade sig vara väl påläst i ämnet när han invigde den krigsbarnsutställning som Nina Linder (t h) ordnat på Riksarkivet.

Föreläsningssalen på Riksarkivet blev fullsatt. Där fanns en del krigsbarn som kände igen mycket av infor-

mationen, men för många var det idel nyheter som presenterades.

K.R.



Maria Lundqvist, här med dottern Alva, har fått ännu en utmärkelse.

– Den finaste utmärkelse som jag fått

Skådespelaren **Maria Lundqvist** har fått ännu en utmärkelse. För sin gestaltning av fostermodern Signe i filmen "Den bästa av mödrar" fick hon den plakett som de andra "riktiga" fosterföräldrarna i Sverige fick efter kriget.

– Den finaste utmärkelse jag fått för den filmen, sa Maria.

Sista sidan!



Organisationsnummer: 878001-7862

Från redaktionen

Årets sista nummer av denna tidning innehåller som vanligt en blandning av gammalt och nytt, av tillbakablickar och minnen, men också något om dagens situation för utsatta barn – och vuxna som varit utsatta som barn.

Jag syftar på ”kollaboratörernas” barn i Holland som drogs med i fallet och blev mycket illa behandlade både av myndigheterna och av sina ”medmänniskor” – trots att barnen rimligen inte kunde ha någon skuld till att föräldrarna valt ”fel” sida.

Liknande behandling förekom i Finland efter inbördeskriget där de ”rödass” barn kunde tas från föräldrarna och överlämnas till ”bättre” uppfostrare med rätt politisk färg.

Jag syftar också på situationen för de oskyldiga barnen i Gaza-remsan som ständigt utsätts för traumatiska händelser, även om man kan ha delade meningar om vad som är traumatiskt. Det är ett problemkomplex som inte ens världens klokaste hittills kunnat lösa.

Dessa ämnen ingick i konferensen ”Children in War” i Reading i september. Jag hoppas återkomma med fler artiklar därifrån.

Vad jag saknar i detta nummer är debatt. Om du reagerar på något, positivt eller negativt, så skriv!

Vi har ofta diskuterat hur många finska barn som egentligen stannade kvar i Sverige. Advokat Lars Östberg som var närmast ansvarig för organisationen i Hjälpkommittén för Finlands barn sa i oktober 1948 att det fanns 13 000 barn kvar i Sverige, hans bror Nils Östberg hävdade i en skrivelse ett år senare att siffran stannade kring 10 000. Det var ett bemötande av Suomibyråns uppskattning som slutade på över 15 000 barn.

Ingen vet säkert. Men siffran 15 000 har vi stannat vid. För det fortsatte att komma f d krigsbarn till Sverige även efter 1949. Och de bör också räknas in i vår skara.

Med en önskan om en lugn jul!

Kai Rosnell, chefredaktör
kai.rosnell@comhem.se



Detta nummer av MedlemsNytt är tryckt hos
Knivsta Tryckeri AB, Knivsta, i december 2006.

I detta nummer:

	sidan
Från redaktionen	2
Ordföranden har ordet	3
Högre blodtryck hos krigsbarn	3
”Broderns” version	4
”Hem” efter 35 år	5
Pauli Lampinens berättelse	6-7
Children in War	8-9
Hur många blev kvar?	10
Bokrecensioner	11
Resa i krigets spår	12
Träffen på Adolfsbergsskolan	13
Inbjudan Riks 2007, Stockholms 15-årsfest	14
Info RFK och lokalföreningarna	15
Ny utmärkelse till Maria Lundqvist	16

Direktanslutna till RFK

Medlemsavgiften för direktanslutning till RFK är 150 kr. per år. Tidningen ingår i priset.

Utgivning

Nästa nummer av MedlemsNytt utkommer i början av mars 2007 (deadline 20 februari), därefter början av juni, september och december.

Prenumeration

Årsprenumeration SEK 100:-- (för icke-medlemmar) till RFK:s pg 424 54 97 - 5.

I Finland (och övriga världen) 14 Euro till Kai Rosnell, bankkonto (Porin Osuuspankki) 570081 476 212, eller RFK:s konto ovan. **Glöm inte ange namn, adress och vad betalningen avser.**

Meddela adressändring!

Redaktionen för MedlemsNytt:

Matts Imhagen, ansvarig utgivare, Lundmansg. 11 B, 761 45 Norrtälje. Tel: 0176-12029.

E-post: matts_imhagen@hotmail.com

Kai Rosnell, chefredaktör (redigering, layout), Köllängsv. 10, 741 42 Knivsta. Tel: 018-380009.

E-post: kai.rosnell@comhem.se

Doris (Gui) Emanuelsson, Mjölnerbacken 15, 4 tr, 174 48 Sundbyberg. Tel: 08-7333187.

E-post: gui.sture@bredband.net

Pentti Käppi, Östra Skansg. 10, 413 02 Göteborg.

Tel: 031-291688. E-post: pentti.kappi@telia.com

Tapani Rossi, Frejgatan 3 D, 243 34 Höör.

Tel: 0413-24236. E-post: tapani@rossi.se

Riksförbundets hemsida: www.krigsbarn.se

— Ordföranden har ordet: —

Norrtälje i november.

När **Maria Lundqvist** fick utmärkelsen för sin roll i filmen *"Den bästa av mödrar"* gratulerade jag till priset från Riksförbundet, och skrev hur vi krigsbarn reagerat på filmen. I september ringde Maria och berättade om hur rörd hon blivit över hur vi, ni som upplevt det hela, reagerat. "Kan vi inte träffas?" – och det kunde vi naturligtvis.

Den 27 september kom Maria med döttrarna **Alva** och **Nora** till polishusrestaurangen. **Kai** var med och hade laddat kameran. Det blev ett mycket trivsamt möte, det var som att träffa en god vän. Maria fick boken "Krigsbarns erinran". Kai hade tagit med en medalj som våra fostermödrar fått som tack för att de tagit emot oss.

Marias filmroll som fostermamma gjorde henne väl värd medaljen, som hon rörd och med glädje tog emot. Vi fick löfte om Marias närvaro vid riksmötet i Frostavallen, Skåne, i maj.

Rubrik i Metro 2006-09-21, "Krigsbarn har högt blodtryck". Tidningen skriver om en undersökning som gjorts i Finland, om krigsbarn som under andra världskriget tvingades leva åtskilda från sina föräldrar. Barnens blodtryck är klart högre än jämförelsegruppens. Hjärt- och kärlsjukdomar var också vanligare bland dem som evakuerats, 14 % mot 8 %. Känner du igen dig? Jag gör det till viss del. Du kan läsa om undersökningen nederst på denna sida.

Det kom ett mejl från en elev, **Maria**, som går andra året på gymnasiet i Örebro. Maria gör ett speciellt arbete i svenska A om finska krigsbarn och hade en hel del frågor.

Det känns bra att ungdomar intresserar sig för vår historia. Maria har kanske ett särskilt intresse eftersom hon har ett finskt efternamn. Naturligtvis svarade jag på hennes frågor.

Kort reflexion över år 2006. Året har naturligtvis rört sig en del kring vårt Riksförbund. Det har varit audiens hos Finlands president och hos kungen. Jag har varit till Svensk-finska skolan i Stockholm och berättat om krigsbarn. Riksmötet i Kungälv som bjöd på så mycket, speciellt barn till krigsbarn som berättade om sina upplevelser att vara barn till ett krigsbarn. Vasajubileet med våra krigsbarnssyskon i Finland. Sveriges nationaldag på Skansen (Du kommer väl med nästa år? Sommarlunch med stockholmsföreningen, ett uppskattat inlägg. Våra styrelsemöten i Riksförbundet är givande med fin stämning.

Den 6 december, Finlands självständighetsdag, närmar sig och bör vara speciell för oss krigsbarn. I Stockholm blir det ambassadbesök. Hur ser det ut i landet i övrigt? Ihågkommer de olika finska föreningar i Sverige dagen? Ett initiativ att ta fasta på.

Jag började med en Maria och avslutar med julens Maria och Jesusbarnet som firas vid julen. Jul-evangeliet har ett speciellt budskap från änglarna om frid på jorden.

Till dig önskar jag frid och ett gott slut på år 2006 och väl mött till ett gott nytt år 2007!

Hatta



Högre blodtryck hos krigsbarn

"Den svåra stress som ett barn utsätts för när det tvingas leva åtskilt från sina föräldrar kan påverka hälsan långt senare i livet. Det visar en finländsk studie på 2003 personer födda i Helsingfors 1934-1944.

Knappt 350 av dem uppgav att de hade evakuerats under andra världskriget och därmed levtt skilda från sina föräldrar under en tid av barndomen.

Studien visar att de f d krigsbarnen hade ett klart högre blodtryck än jämförelsegruppen. Hjärt-kärlsjukdomar var även vanligare bland de evakuerade, 14 procent mot 6 procent."

Denna något kryptiska text fanns på text-TV den 20 september.

Mina efterforskningar gav vid handen att detta var ett referat från ett seminarium i Stockholm där den finska

forskaren **Hanna Alastalo** deltagit.

– Det var 305 i undersökningen som var krigsbarn, rättar hon.

Ovannämnda rön om krigsbarnens blodtryck är ett första resultat av hennes forskning som skall leda till en doktorsavhandling.

Hanna Alastalo "ramlade över" krigsbarnsvinkeln som en biprodukt av sitt arbete med ett projekt för Folkhälsoinstitutet i Finland. Där gällde det att undersöka hur närings-situationen, tillväxten och utvecklingen hos foster och spädbarn påverkar hälsan som vuxen.

Man har följt upp nära 50 000 barn som fötts på Helsingfors central-sjukhus mellan 1924 och 1944. De som fötts 1934-1944 hade fått besvara en enkät: 8 670 svarade, av dem hade 1 053 varit krigsbarn.

Till fortsatta kliniska under-sökningar kallades 2 003, av dem var

354 krigsbarn eller 17,6 procent.

Hanna Alastalo använde materialet för sitt pro gradu-arbete vid Tammerfors universitet i fjol om hur krigsbarns förhållanden och familjeklimatet under barndomen har samband med nuvarande levnadsförhållanden.

– Till exempel ekonomiska svårigheter, föräldrarnas, främst moderns, alkoholproblem och familjens svåra gräl var något som har stärkt förmågan till problemlösning hos krigsbarn mer än hos andra som inte varit krigsbarn, säger Alastalo.

– Under arbetet upptäckte jag att det fanns ett samband mellan barn-domsupplevelsorna och hälsan i vuxen ålder, men det framgick inte hur sambandet ser ut. Det hoppas jag få svar på med min doktorsavhandling.

Denna dröjer nog en tid, för nu tänker Hanna ta ledigt ett år från jobbet för att föda sitt andra barn. **K.R.**

Min barndom tog slut när jag skickades hem

Jenny Assarsson berättade i förra numret av denna tidning om sina samvetskväl för sin finske krigsbarnsbror Veikko. Hon oroade sig ständigt för honom, frågade sig om hon kunde ha gjort något för honom under alla dessa år.

Veikko Olkinuora var något över två år gammal när han sändes till Sverige i början av 1942. När han kallades "hem" i augusti 1946 kunde han inte ett ord finska.

– Det var en chock, berättar Veikko. Jag kom till min far som jag aldrig hade sett, och en kvinna som var min styvmor. Helt främmande människor.

“Min älskade pojke”

Det var styvmodern som hade skrivit till Veikkos fosterföräldrar och begärt att pojken skulle sändas tillbaka.

– Jag minns det där brevet. Hon skrev att "jag vill ha tillbaka min älskade pojke", berättar Jenny Assarsson, Veikkos svenska "syster".

Veikkos biologiska mor hade hållit kontakten via brev under de drygt fyra år som Veikko vistades i Sverige.

– Min mor och far var inte gifta, de var förlovade men det blev inget giftermål, det stämde väl inte riktigt, funderar Veikko.

Han föddes i november 1939 på Kvinnokliniken i Viborg.

– Jag har varit där och sett byggnaden. Den fungerar fortfarande som förlossningsklinik.

Flykting i eget land

Två veckor efter sin födelse blev Veikko och hans mor flyktingar i sitt eget land. Karelen evakuerades.

Första tiden efter återkomsten från Sverige var väldigt svår. Veikko kunde inte göra sig förstådd, förstod inte vad som sades hemma.

– Det fanns två pojkar på andra sidan vägen som också hade kommit tillbaka från Sverige. Med dem kunde jag tala svenska, men deras far blev allvarligt sjuk och pojkarna fick resa till Sverige igen. Jag har aldrig träffat dem sedan, minns inte ens deras namn.



– Det är som ett nytt liv för mig sedan jag träffade Jenny igen, säger Veikko Olkinuora.
Foto: Kai Rosnell

– Jag började skolan på hösten, men jag begrep ju ingenting. Jag minns inte hur lång tid det tog innan jag kunde finska någorlunda, säger Veikko.

Fick inte träffa sin mor

Nu har han för länge sedan glömt all svenska.

– Ja, det är sorgligt, för vi kan ju inte tala med varandra, beklagar Jenny.

De skulle ha mycket att tala om. Bästa kompisar och lekkamrater i fyra år, som syster och bror.

Veikko fick träffa sin biologiska mor några gånger, men...

– ... jag visste ju inte vem det var. Det kom en kvinna ibland och hälsade på, då blev jag oftast tillsagd att gå ut på byn, jag skulle inte få vara tillsammans med henne. Långt senare fick jag veta att det var min mor.

Blöt om fötterna

Familjen hade det svårt, fattigt. Ett enda rum med spis på övervåningen, det var kallt, på andra sidan väggen bodde ett äldre par, även de flyktingar från Karelen.

– Jag minns att ibland bar dom grannens barn till skolan, de hade inga skor, de kördes på hästkärra dit. Jag

hade i alla fall träskor. Men man blev blöt om fötterna...

Veikko gick ut folkskolan och började arbeta med sådant som man gjorde på landet: lantbruksarbete. Familjen hade inte råd att låta honom studera vidare. Efter militärtjänsten flyttade han till fabriksarbete i Vasa, elektriska apparater, treskift.

Då hade Veikko gift sig och det blev fem barn till slut. Treskift var inte lämpligt för en familjefar, så han fick arbete som chaufför på Stena-koncernen, ett jobb han skötte i 37 år.

Insåg inte följderna

Är du bitter?

– Nej, det var tvunget att acceptera livet som det blev.

– Men sedan jag återfann Jenny för två år sedan, efter 58 år, är det som ett nytt liv för mig. Det har hjälpt oerhört mycket.

Om krigsbarnsverksamheten säger Veikko:

– Visst, man ville väl, man ville nog barnens bästa, men man tänkte inte på följderna för barnen, insåg inte vilka konsekvenserna kunde bli.

forts på nästa sida →

Första resan hem på 35 år

Leo uppvaktade sin mor på 90-årsdagen

– Det är nog 35 år sedan jag var i Finland senast. Och det är nitton år sedan förra gången jag träffade min mor.

Leo Artell, 68, kan inte riktigt förklara varför han inte kommit sig för att besöka sin gamla mor i Finland under alla dessa år.

– Jag har lite dåligt samvete, erkänner han.

När mor **Esteri** fyllde 90 år den 19 november följde han med sin syster **Toini Artell** för att uppvakta på servicehuset Vitsippan (Valkovuokko) i Ypäjä.

Kroppsspråket

Visserligen kunde han inte prata direkt med henne, han har för länge sedan glömt sitt modersmål, men via tolkande kusiner gick det till nöds. Kroppsspråket var dock talande: det var rörande att se honom smeka sin mors hand strax före avfärden.

Kanske var det reportaget i MedlemsNytt nr 2 i år som stimulerade Leo att återuppta kontakten med sina rötter och göra resan. Numera har han bra kontakt med Toini också.

Depressioner

– Jag har inte mått så bra, har förträngt allt som har med Finland och krigsbarnstiden att göra, säger han. Jag har botat mina depressioner med många resor till oroliga länder i Syd- och Mellanamerika. Så är det språket, jag måste ju ha någon med som kunde finska.

Äldre brodern Kalevi, den ende av syskonen som fick återvända till



Ett ömhetsbevis: Leo ville dra ut på avskedet i det längsta, strök varsamt mammas högerhand om och om igen.

Foto: Kai Rosnell

Finland, dog för ett par år sedan. Då hade han sedan länge flyttat tillbaka till Sverige.

Leo berättar gärna om långresorna som ofta var mycket riskabla och äventyrliga. Vid något tillfälle fick dottern följa med, men ”då tog jag inga risker”.

– Jag kom som krigsbarn till Skåne liksom min bror Kalevi och syster Toini. Men det var inte så ofta vi fick träffas. Jag kom till en mycket sträng

fosterfar, det blev ofta stryk, men på den tiden var agan inte förbjuden.

Valde bort söndagsskolan

– Jag minns att jag ibland valde bort söndagsskolan för att i stället gå till idrottsplatsen, fast jag visste att jag skulle få stryk efteråt.

– Så fort jag kunde efter skolan gick jag till sjöss. När jag kom i land igen efter tolv år blev jag lantbrevbärare och kunde samla på mig mycket ledighet som jag använde till långresorna.

Leo blev adopterad och hette Nilsson i många år tills han återtog sitt ursprungliga namn.

– Men då fick alla andra som hette Artell här i Sverige godkänna det...

Leo bor ensam sedan hans fru dog för nio år sedan. Han spelar gärna golf. En dag på golfbanan kom det fram att hans gamle golfpartner också var finskt krigsbarn!

Så fick de annat än det vanliga eftersnacket att tala om...

Kai Rosnell

Min barndom tog slut...

forts från föregående sida

– Jag kände mig som en främling hela tiden, hade inga varmare känslor för min far eller styvmor.

Veikko fick inga syskon i Finland, sina syskon blev han tvungen att lämna i Sverige.

– Det var en hemsk upplevelse att skickas tillbaka till Finland. Det sägs att det var en glädjens resa, men som

jag minns var det bara gråtande barn på tåget.

– För oss riktigt små barn var det en chock. Och även om man har klarat sig någorlunda i livet har man dessa upplevelser med sig i graven.

– Min barndom tog slut när jag tvangs resa tillbaka till Finland!

Kai Rosnell

Pauli Lampinens berättelse

Jag var pojken som aldrig grät...

Jag föddes som ett icke önskat barn i Äyräpää i Karelen 1 september 1935. Mina biologiska föräldrar gifte sig inte utan försvann från orten utan att närvara ens vid mitt dop.

Min mor lär ha lämnat mig till sin mor med orden ”Nog klarar du sköta en unge till när du redan klarat av elva!”

Säkert hade mormor klarat det om det inte blivit både krig och en olycka som skadade mormor i båda händerna.

Min mors skam blev hela släktens skam.

Jag fick inte reda på mina föräldrars namn förrän jag var tolv år, inte heller vilka som var med i vår grupp på sex personer som i november 1939 flydde västerut.

Senare stod det klart att ett par tusen civila blev kvar till Röda armén i Suojärvi, samt att de evakuerade inte hade något att hämta i svenskspråkiga bygder. ”Svenskatalande bättre folk” tog inget ansvar för finsktalande evakuerade.

Vild som barn

Jag var nog rätt vild som 4-5-åring i Pertteli, eftersom jag en gång blev överkörd av en bil, en gång var jag nära att drunkna i en branddamm och en gång gömde jag mig under en presenning på en lastbil och lät bilen köra iväg. Polisen körde hem mig.

På våren 1941 började man utplacera de evakuerade på olika orter i landet. Vi kom till ett svenskt gåvohus i Nastola.

En gång kom en kvinna vid namn **Elna** på besök, men ingen sa till mig att det var min mor.

Ryska krigsfångar

Jag minns också en ung man, en blott 16-årig kusin, som besökte oss på väg till fronten som frivillig.

– Nu ska ryssen jagas till andra sidan Ural, hotade han.

Ett par veckor hann han vara vid fronten innan han blev överkörd av en rysk tanks.

Jag började intressera mig för det svällande fånglägret i Nastola. En morgon stod jag utanför taggtrådstaketet och såg hur man förde bort fångar som dött under natten för att begravas i Salpausselkäs morän. Jag



Pauli Lampinen är en välkänd personlighet i krigsbarnskretsar. Han har varit ordförande i Mellersta Finlands krigsbarns-förening (Jyväskylä) och tog initiativet till boken Pitäkää mukuloista huolta. Han tog studenten 1956 i Lahtis, studerade vidare och blev fil. mag. med svenska, tyska, psykologi och pedagogik som ämnen. Han har varit lektor i svenska och tyska i Jyväskylä, och är numera pensionär.

frågade vad som hänt med fångarna.

– De är döda, dog av hunger för maten räcker inte åt ryssarna när det inte finns tillräckligt ens för oss finnar, blev svaret.

Svaret kändes tillfredsställande, men andra begravningar var intressantare.. Jag var alltid på plats när finska krigshjältar begravdes på kyrkogården.

Hemmafronten

Framför allt kvinnor gick med sorgflor för ansiktet och blommor i händerna och prästen talade vackert – utom när prästen brast i gråt när han fick höra att hans egen son stupat.

Kriget var hela tiden närvarande vid hemmafronten. Jag minns hur man bombade Lahtis, explosionerna hördes kraftigt, det var bara 15 km dit fågelvägen.

Plötsligt var hela himlen fylld av flygplan. Finska jaktplan ovanför mig sköt tre ryska bombplan i brand. Jag besökte en nedslagsplats. Det berättades att någon hade dragit ut guld-

tänderna med tång från förkolnade ryska flygare.

Svarta börsen

Det var skriande brist på allt, eller rättare, mat och annat fick man den olagliga vägen eller på ”svarta börsen” om man hade pengar. Vi hade inga. Ransoneringskort hade vi nog, men handlaren lade undan varor under disken för sig själv eller sina bekanta som hade pengar.

Vi fick gå till bondgårdarna och titta mat.

Likadant var det med kläder, delvis säkert sådana som kommit från Sverige. De som delade ut dem försåg sig själva först, andra fick det som blev över. Själv hade jag bara slitna gum-miskor.

Krigsbarn 7071

När Karelen i slutet av 1941 hade återtagits och de evakuerade planerade att återvända till sina gamla boplatser var det inte enkelt för civilbefolkningen att ta sig till ett krigsområde. Det saknades förvaltning, post, affär, skola och en stor del av byggnaderna. Det kunde finnas både minor och döda kroppar i terrängen.

Det uppstod ett rykte att Marsken inte ville släppa in barn under skol-åldern till Karelen. Dem hade man ingen nytta av vid återuppbyggnaden, snarast var de till besvär och därför borde de skickas till Sverige eller Danmark.

Läget vid årsskiftet 1941-42 var klart: jag reser till Sverige, de andra till Karelen. Jag erkänner att jag inte begrep något om Sverige, men trodde att där skulle jag få riktiga skor.

Inga tårar

Jag reste utan tårar från Lahtis järnvägsstation. Jag var från början till slut ”pojken som aldrig grät”. Från Åbo for vi med båten Arcturus mot Stockholm 10 februari 1942. På morgonen mötte vänliga svenska lottor på Skeppsbron. De lugnade gråtande och visade barnen till matplatsen och sedan till någon bastuavdelning där det var avklädning och hårklippning.

forts på nästa sida →

...och mobbades aldrig i skolan

forts från föreg sida

För mig var det inget konstigt, för flickorna var det nog svårare. Om barnen inte hade löss när de reste så fick de säkert under resans gång.

Min kondition var inte särskilt bra och jag hamnade på ett sjukhus i Stockholm 16-27 februari 1942.

Till Västergötland

I mars-april 1942 kom jag till ett barnhem på Lidingö som drevs av fru **Hoogland**. Där var det bra. Vi fick tala finska och sysslade med olika saker. Jag minns att en gång kom en sändning nya underkläder som såg för stora ut för oss. Vi lekte på gården och det var alltid två pojkar i ett par underbyxor.

I augusti 1942 kom en fru som förde mig till Västergötland, Härlunda kommun, nära Skara. Vi kom först till prästgården vars värd sannolikt var kommunens krigsbarnsövervakare.

Mötte också lantbrukare **Arvid Wallinder** och hans hustru **Ida**. De bodde på en liten gård som hette Hulken. De var redan gamla – båda fyllde 70 år under de tre och ett halvt år som jag fick vara hos dem.

Inget att klaga på

Jag kom nämligen att fylla det tomrum som deras två pojkar **Nils** och **Stig** lämnat när de flyttade bort. Stigs dotter **Evy**, som var tre år när jag kom, kallade Arvid "farfar" och Ida "farmor", benämningar som jag också använde. Mig började de kalla Palle och jag fick genast sköta hästen Pälle.

Jag har egentligen ingenting att klaga på när det gäller vistelsen på Hulken. Jag hjälpte farfar med utarbeten och farmor med inomhusarbeten. Till "talko"-arbeten som tröskning, höbärgning och potatisplockning kom mycket folk utifrån.

Lagade maten

Farmor Ida var sjuklig och vistades tidvis på Falköpings lasarett, och då skötte jag själv matlagningen. Det lilla har jag mot farmor att jag alltid blev tvungen att äta rent tallriken, t ex fläskpannkaka och blodbröd var sådana rätter som inte ville gå ner. Gentemot farfar blev det genast kamratligt.

Skolan började jag genast i september 1942 fast jag inte be-



Pauli (t h) lekte ofta i prästgården. Här är det kortspel med prästens pojke (mitten) och ett norskt krigsbarn. Fotot troligen från 1944.

härskade språket. Jag gick i Härlunda folkskola 3½ år. Betyget som jag har kvar var inte bra, men inte särskilt dåligt heller.

Ingen mobbning

Ingen i skolan gjorde någon affär av att jag var finsk förutom folk-skolläraren **John Graad**, som en gång på en geografilektion sa: "Du Pauli som är finne kanske vet att Åland skulle höra till Sverige, men Pajala och andra kommuner i norr borde höra till Finland".

Jag höll med att så kunde det vara, eller kanske ändå inte. Viktigare än skolframgångar var att ingen retade mig. Uppskattningen var som störst när jag vann "getingtävlingen". I skolans vedskjul fanns många getingbon som vi började riva ner. Getingsticken räknades. Jag vann med sju stick, näste man hade bara fem.

Ett enda brev

Inte en gång under de fyra åren kom tanken att jag skulle tillbaka till Finland. Det gick som för ett annat finskt krigsbarn som hade varit flera år i Sverige. Man sa till honom att han skulle få komma hem när kriget tog slut.

"Vart hem? Jag är ju hemma. Här är ni, mamma och pappa, här är min skola och mina lekkamrater, här är min cykel

och min hund. Jag vet inte av några andra föräldrar eller något annat hem."

Jag fick under mina fyra år sammanlagt ett brev från en släkting i Finland, förmodligen julen 1945.

Jag minns att mina fosterföräldrar talade om adoption sinsemellan, en vanvettig tanke. De var ju gamla och på grund av sjukdom sålde de den lilla gården i början av 1946.

Sedan kom ett brev från Hjälppkommittén som bestämde att jag skulle föras till Skövde station en viss tidpunkt. Jag grät inte då heller.

Lika fattigt

Jag kom med båt och lapp om halsen till Åbo 16 februari 1946 och återvände till mina tidigare släktingar. De bodde lika primitivt som tidigare – nu i Aura nära Åbo. De hade varit i Karelen, byggt upp sina brända byggnader och sedan sommaren 1944 tvingats fly västerut utan luftskydd, skjuts, mat eller läkarvård.

Jag hade ingen aning om detta. Jag försökte som elvaåring få klarhet i saker, men den västgötska dialekten var det inte många på den orten som förstod. Jag försökte också få klarhet i vilka släktingarna omkring mig var.

Där var mormor **Aino**, två mostrar och två morbröder. Man avslöjade

forts på sid 10 →

Konferensen ”Children in War”

Konferensen vid universitetet 6-8 september i Reading på temat ”Barn i krig” (Children in War) innehöll en hel del mycket intressanta föreläsningar och bevistades av ett femtiotal forskare och intresserade, framför allt engelska ”evacuees” (krigsbarn).

Från Finland var **Pertti Kavén** ensam representant, men vår amerikanska bekanting **Sue Saffle** var med och berättade om hur finska krigsbarn framställt sina minnen av krigsbarnstiden: jag kände igen en del.

Kavén gav en historisk översikt av förspelet till Finlands krig och redogjorde för de politiska konse-

kvenserna av de oväntade följderna av barntransporterna, sådant som hans doktorsavhandling ska handla om.

I övrigt erbjöds en blandad kompost: förutom olika aspekter på den engelska evakueringen fick vi ta del av nya undersökningar om hur barnen i det belägrade Leningrad klarade sig, vi fick en inblick i situationen för barnen i Gaza-remsan i dag, och de problem som kollaboratörernas barn i Nederländerna fortfarande upplever.

Dessutom fick vi en uppdatering av läget för ”tyskebarnen” i Norge.

På detta uppslag kan du läsa om några av dessa ämnen.



Pertti Kavén och Sue Saffle.

*Text och bilder:
Kai Rosnell*

De engelska krigsbarnen i Amerika såg sig som ambassadörer för sitt land

Michael Henderson har skrivit en bok om de engelska barnen som kom till Nordamerika, ”*See You After the Duration*”. Han berättar att barnen kände sig som små ambassadörer för Storbritannien och att patriotismen hjälpte dem att klara av problemen i Amerika.

– Återkomsten var ofta svårare än utresan, berättar Michael Henderson. Barnen fick inte bara återhämta sig efter separationen utan också stå upp mot mobbnings-tendenser på grund av sin amerikanska accent. Barnen pikades också för att de inte hade delat farorna och umbärandena på hemmaplan under kriget.

Det är ju något som vi finska krigsbarn känner igen. Fast många av oss hade ju förlorat vårt språk helt.

Hur många barn skickades till Amerika egentligen?

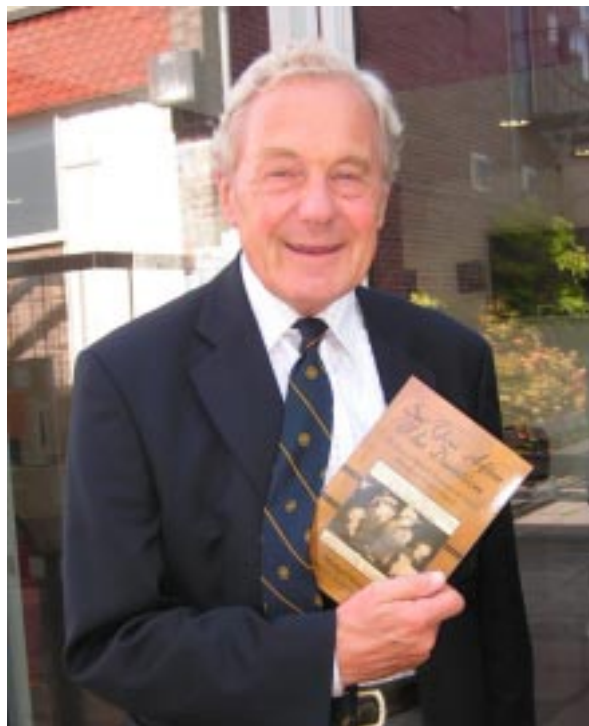
Nu har jag för första gången sett siffrorna: totalt sändes från England 13 973 barn ”overseas”, till Nordamerika, Sydafrika, Australien och Nya Zeeland från juni 1940 till slutet av 1942, 2 664 av dem via den statliga organisationen. Därtill kommer ett okänt antal barn som sändes redan 1939 och de första månaderna 1940.

Kanada tog emot 7 030 barn, USA 3 103 (allt enligt brittiska UD:s uppgifter) alltså några tusen fler än som sändes bort från Finland under vinterkriget.

Merparten sändes på privat väg; stora amerikanska företag som Hoover, Kodak, Ford och andra erbjöd sig ta emot barn till sina engelska anställda.

Barnen togs om hand av koncernernas amerikanska anställda som kände det som en plikt att ställa upp. Ofta skedde det under stora uppoffringar: i stället för som tänkt några månader kom barnen att stanna i fem år, så länge kriget varade (”for the Duration”).

Men alla återvände till England, alla. De amerikanska myndigheterna tillät ingen att stanna.



Michael Henderson har skrivit en nästan heltäckande bok om de engelska krigsbarnen i Amerika.

Många återvände dock senare till Amerika, ett scenario som vi finska krigsbarn också känner igen – ingen vet ju hur många tusen av oss som kom tillbaka till Sverige efter återkomsten till Finland.

Även om det naturligtvis fanns olyckliga öden även bland de barn som hamnade i Nordamerika var de flesta tack-samma för att de fick komma dit.

Kollaboratörernas barn:

Oskyldiga, ändå straffade

Omkring 10 000 holländare internerades efter kriget som kollaboratörer, medarbetare/medlöpare till nazisterna som ockuperade Nederländerna.

Ofta var det enbart fråga om att dessa människor valt att stödja ”fel” parti, det nationalsocialistiska NSB (Nationaal Socialistische Beweging). Antalet kollaboratörer uppskattas till cirka 100 000.

Deras barn har känt skuld och skam, men de har också fått utstå diskriminering och trakasserier hela livet, trots att barnen förstås inte kan stå till svars för fädernas gärningar.

Om dessa problem har **Gonda Scheffel-Baars** skrivit och berättat i många år, via ”International Bulletin” som hennes förening Herkenning (Erkännande) ger ut.

Antalet barn som på detta sätt ”drabbades” uppskattas till någonstans mellan 200 000 och 300 000.

Gonda Scheffel-Baars är en av dessa människor, och hon är fortfarande bitter, både för egen del och för alla de andra som råkat illa ut.

– När den holländska exilregeringen i London planerade hur kollaboratörerna skulle dras inför domstol och straffas tänkte man inte på barnen. De fanns inte, säger Gonda. Drottning Wilhelminas ord att ”det ska inte finnas plats för kollaboratörer i det nederländska samhället” rättfärdigade all diskriminering.

Regeringen konfiskerade kollaboratörernas alla tillgångar, men också barnens tillhörigheter, böcker, fotografier, besparingar, t o m deras leksaker.

– Ännu i dag har barnen ingen rätt till sina konfiskerade ägodelar. De kan få se sina gamla familjefoton, men de har inte rätt att ens ta kopior av dem, vi får inte våra rötter tillbaka.

– Holländska staten borde skämmas för att behandla oskyldiga barn så inhumant, säger Gonda. Mina fiender är det holländska folket. De är hårda, hårda. Någon borde dra regeringen inför domstol, konfiskeringarna var olagliga, stred mot landets kon-

stitution.

Gonda fick ett råd: gå till Europadomstolen i Strasbourg!

– Tack, det låter som en god idé! Att det verkligen kan löna sig att gå till domstol visar fallet **Goudstikker**, en judisk konsthandlare och -samlare i Amsterdam som fick sin stora konstsamling beslagtagna av nazisterna med Göring i spetsen. Efter kriget återfick nederländska staten stora delar av samlingen men återbördade inte verken till Goudstikkers arvingar utan placerade dem på museer.

Inte förrän i februari i år fick Goudstikkers svärdotter och barnbarn ta emot 202 av konstverken. Hundratals andra målningar är fortfarande spridda över världen.



Gonda Scheffel-Baars är ännu bitter, trots att hon själv fått en fin orden av drottningen, och trots att regeringen bekostar en dokumentation av vad som hände kollaboratörernas barn.

Palestinsk forskning om barnen i Gaza-remsan

Gaza-remsan har en befolkning på 1,4 miljoner människor. 53 procent av dem är barn.

Befolkningstätheten är den tredje högsta i världen, efter Monaco och Singapore, 6 018 invånare per kvadratkilometer (siffran för Sverige är 22).

Området är kontrollerat av Israel.

En färsk undersökning gjord av den palestinske forskaren **Mohamed Altawil** med flera visar att alla barnen där utsatts för minst fyra traumatiska



Mohamed Altawil är verksam vid University of Hertfordshire, Hatfield, strax nordväst om London.

händelser åren 2000-2005 och alltså riskerade att få PTSD, Post Traumatic Stress Disorder, med psykosociala störningar. Över hälften hade upplevt mellan 11 och 20 sådana händelser.

1 137 barn ingick i undersökningen. Av dem var det bara tre stycken som inte utsatts för förödmjukande behandling av ockupationsmakten.

Över 96 procent har hört bombexplosioner eller skottlossning, 83 proc har bevittnat beskjutning från tanks, artilleri eller flygplan, 79 proc har upplevt att vänner, grannar eller släktingar dödats, o.s.v.

85 proc har bevittnat en ”martyrs” begravning.

Vad menas med en martyr? Ett oskyldigt offer, eller kanske en självmordsbombare?

Men om en sådan begravning anses traumatisk, varför låter man då barn utsättas för det?

Det säger sig självt att detta inte är ett tryggt område att växa upp i.

Men hur ska problemet lösas? Hur ska man kunna åstadkomma försoning mellan folken när (vissa grupper inom) folken själva inte vill ha försoning?

Pauli Lampinens berättelse...

forts från sid 7

också namnen på mina biologiska föräldrar.

Någon samhörighet kände jag aldrig med dem. Jag tror också att faderskap och moderskap är hedersbenämningar för de människor som lever tillsammans med sina barn, som älskar och vårdar och uppfostrar sina barn. Befruktnings och födande räcker inte riktigt.

Sovtunnlar i höet

Vi återvände till Nastola, där vi tilldelats ett stycke skog utan åker eller byggnader. Sommaren 1947 bodde vi i en videkoja, en slana mellan två träd var vår latrin.

Jag minns att vi var avundsjuka på en annan karelsk familj, som hade fått lite åker och en riktig lada. I höet grävde de "sovtunnlar" där de sov med kläderna på. Så primitivt levde man på sina håll ännu 1947-48.

Hos en annan granne hade man däremot levt hela tiden precis som om det inte varit något krig. Flyktingarna bar den tyngsta bördan.

Efterklokhet

Jag är nöjd med tiden som krigsbarn, tacksam och lycklig, liksom den största delen av alla krigsbarn. Jag tror att jag har rätt till dessa känslor trots att de klagandes skara är röststarkare. För några gick det inte bra, men de kanske inte hade varit lyckliga i det krigshärjade Finland heller.

Som **Carl-Olaf Homén** sagt, att ankla de finska mödrarna känns som efterklokhet. Dessa mödrar upprätthöll ju det finska samhället när männen stred vid fronten. Detta att svenska och danska hem tog emot oss barn var ett verk av den barmhärtige samariten och en kärleksbetygelse.

Om 15 000 barn inte kom tillbaka till Finland är litet jämfört med detta att många hundra tusen finländare reste för att dra nytta av det svenska samhället, när alla händer hade behövts för att bygga upp Finland.

Kontakt med Skara

Jag har någorlunda upprätthållit kontakten med Skara, närmast med fosterföräldrarnas son Stig. Han har besökt Finland med sin fru och några gånger har jag med min familj besökt



Pauli Lampinen som åttaåring i Sverige. I ett dokument från Barnflyttningkommittén står i stället för faderns namn "ei ole ollutkaan", "det har inte funnits". I stället för moderns namn står "huoltaja iso-äiti", "vårdnadshavare mormor".

Hulken där jag levde tre viktiga år. Skolvägen var välbekant fast allt föreföll förminskat. Tiden hade förändrat måttförhållandena.

Inbrott i kyrkan

En vacker sommarmorgon begav jag mig med min fru och Stig till Härlunda kyrkogård. Farfars och farmors gravstenar hittade vi, liksom gravstenarna över lärarna **Ester Lanni** och John Graad.

Plötsligt ropade klockaren: "Det har varit inbrott! Allt är borta!"

Jag minns att jag var i samma kyrka den sista julen i Härlunda 1945. Jag promenerade då de sex kilometerna till julottan.

Stämningen var annorlunda nu. Vad är det som har förändrat människorna så att ingenting längre hålls heligt?

Pauli Lampinen

Översättning: Kai Rosnell

Hur många blev kvar?

Hur många finska krigsbarn blev kvar i Sverige?

Vid Hjälpkommitténs avslutningskonferens 14 okt 1948 sa advokat **Lars Östberg**, som fungerade som verkställande chef, så här:

"Det finns, hur otroligt det än låter, 13 000 barn kvar i Sverige. Vi ha dem inte i våra register. De ha kommit ...genom vår förmedling de flesta, men återvänt hem till Finland och sedan kommit hit på nytt."

Den 14 mars 1949 lämnade Suomi-byrån en uppgift avsedd för Finlands regering att 15 067 barn fanns kvar i Sverige. Fördelningen var 3 750 barn med fosterbarnsförbindelse, 8 671 privata barn, 1 335 kommittébarn och 1 311 adopterade barn.

Nils Östberg, bror till Lars Östberg och även han verksam i kommittén, hävdade i en skrivelse daterad 3 november 1949 att siffran var överdriven och kom fram till ungefär 10 000 barn. Hans argumentation är inte övertygande och innehåller mycket antaganden.

Jag har själv handräknat Hjälpkommitténs kartotek över adopterade och hittat 1 444 namn, av dem 803 flickor och 641 pojkar. Ändå saknades där åtskilliga barn som jag vet blev adopterade.

Det låg sannolikt i Hjälpkommitténs intresse att få ner siffrorna. Och det låg definitivt i Barnflyttningkommitténs intresse.

Av vinterkriget cirka 8 000 översända barn blev 929 kvar i Sverige, enligt ett protokoll från en ombudskonferens i april 1942. Uppgiften finns också i Einar Rimmerfors bok från 1945 "Det gällde livet".

Om den uppgiften blivit känd i Finland tidigare hade barntransporterna inte fått den omfattning som nu blev fallet. K. R.

Kungaparet besökte Vasa

Kung **Carl Gustaf** och drottning **Silvia** besökte 13-14 september Vasa som firar sin 400-åriga tillvaro.

I samband med besöket fick vår vän från krigsbarnsdagarna **Antero Valka-**

ma, då ännu ordförande för Wasa läns krigsbarn, överlämna föreningens bordsstandar till kungen, och hans hustru **Seija** överlämnade en blomsterbukett till drottningen. K.R.

Nya böcker

Cronstedts självbiografi tung, gedigen

Ett stort och imponerande arbete har **Jean Cronstedt** lagt ned på sin bok ”*Krigsbarn Gymnast Läkare – Mitt liv i fyra världsdelar*”.

Det är en tjock volym, över 350 stora sidor med många foton och ett personregister som enbart det omfattar 37 sidor!

Det är en personlig bok och ett mycket ambitiöst verk, främst avsett för de många släktingarna, men också alla kolleger inom läkarkåren, och de gamla vännerna från gymnastiken.

Jean Cronstedt skickades till Sverige som krigsbarn redan under vinterkriget, i januari 1940, för att återkomma över sommaren 1941, en vistelse som kom att vara i fyra år.

Jean berättar mycket detaljerat om sin tid som krigsbarn, och den delen känns mest intressant för mig. Han fick det bra och kunde knyta kontakter som blev mycket värdefulla senare.

Korrespondensen mellan hans båda mödrar finns bevarad i sin helhet. De brev som författaren valt att publicera ger en unik inblick i förhållandena då både i Finland och i Sverige.



Jean Cronstedt: *Krigsbarn Gymnast Läkare – Mitt liv i fyra världsdelar*. 2001. Tryckt hos Berlings Skogs, Trelleborg. ISBN 91-631-1021-0.

Än mer detaljerad blir skildringen av hans långa karriär som gymnast på högsta världsnivå med bl a EM- och OS-deltagande. Som f d sportjournalist känner jag igen många av namnen.

Den långa tiden som framgångsrik läkare beskrivs ingående, framför allt perioderna i Sydafrika och Saudiarabien.

Hans erfarenheter och synpunkter på utvecklingen i Sydafrika känns högaktuella, och hans farhågor beträffande Sydafrikas framtid ser ut att besannas genom den omfattande utflyttningen (exodus) av den vita befolkningen.

Många intressanta personligheter passerar revy, bland andra **Lili Hamilton** som efter andra världskrigets slut drev Hjälpkommittén för Tysklands barn i arton år och bidrog till att samla in material för drygt 44 miljoner kronor till förmån för barn i Tyskland. Det var en nyhet för mig.

Boken har kostat Jean Cronstedt cirka 180 000 kr totalt. Han har gett ut den utan förlagshjälp.

– Jag har fått tillbaka 92 procent av kostnaderna, säger Jean som har kvar bara några tiotal exemplar av upplagan på 800 böcker.

Så har han lämnat ett bestående avtryck för eftervärlden.

Kai Rosnell

Fiktiv men trovärdig spänningsroman

En färsk roman som fått stor uppmärksamhet i medierna är **Astrid Trotzig** ”Patrioter”.

”En av höstens djärvaste och mest träffsäkra romaner”, skrev **Stefan Jonsson** i DN (29/9 –06).

Huvudpersonen är Erik, son till Irma som kom till Sverige som krigsbarn från Finland. Han dras till nynazistiska kretsar och ingår i ett rikskommando som på Sveriges nationaldag ska eliminera 100 ”fiender”.

Astrid Trotzig skriver i en korthuggen stil, ”iskallt”. Man skulle kunna kalla den en spänningsroman, den är spännande som en thriller, och den blottlägger spänningarna mellan Irma och sonen. Dessa har sin rot i hennes erfarenheter som krigsbarn, uppbrottet, separationen från brodern, rotlösheten, saknaden.

Det är som om just rotlösheten gick i arv till sonen.

Hur har då Astrid Trotzig lyckats i skildringen av krigsbarnet Irma?

Jag har bara hittat ett enda faktafel: Irma var inte bland de sista krigsbarnen som skickades iväg eftersom hon kom redan vintern 1944.

I övrigt är det mesta fullt trovärdigt, fränsett att hon ständigt skjuter en viktig uppgift framför sig: att ta reda på vart hennes försvunna mor tog vägen. Det är ju lite märkligt att ingen i familjen brytt sig om att ta reda på det.

Irma har ingen verklig förebild, hävdar Astrid Trotzig.

– Jag ville inte läsa något om krigsbarn för att inte bli påverkad, säger hon. Irma är en blandning av min fantasi och den möjliga verkligheten.

– Men jag har talat med en del krigsbarn, och en av mammas släktingar hade krigsbarn.

Kai Rosnell



Astrid Trotzig: *Patrioter*. Albert Bonniers förlag. 2006. ISBN 10: 91-0-010934-7.

Resan till Karelen ”i krigets spår”

Ett antal krigsbarn samt några medlemmar i Föreningen Norden deltog 22-26 oktober i en resa ”i krigets spår” till Finland och Ryssland.

Reseledare var **Brita Nygård-Larsson**, stf generalsekreterare i Föreningen Norden, samt **Yvonne Norrgård**, organisationssekreterare. Resan gick över Helsingfors och sedan med buss till Valimaa gränsstation och vidare till Viborg.

Ambassadbesök

I Helsingfors var hela sällskapet inbjudna till svenska ambassaden, där minister **Anders Ljunggren** initierat berättade om Sveriges och Finlands gemensamma historia. Vi fick på så sätt en gedigen bakgrund till det krig som för oss finska krigsbarn fick en så avgörande betydelse.

På eftermiddagen träffade vi ett par krigsveteraner och en lotta, vilka tjänstgjorde under kriget. De berättade sina minnen. De hade deltagit i de stora slagen vid Tienhaara och Ihantala-Tali, de platser vi skulle besöka, då vi kommit över gränsen till Ryssland.

Den f.d. lottan läste ur den dagbok hon fört under sin tjänstgöring. Mycket intressant. Hade min mor som också var lotta haft liknande upplevelser?

Tålomod!

När vi dagen efter reste mot Vaalimaa förvånades vi av de många långtradarna fullastade med bilar som vi passerade. Bilimporten till Ryssland måste vara enorm. Vår buss hade dock en egen fil så vi kunde lätt ta oss fram.

Att komma in i Ryssland kräver dock tålomod. Det tog oss mer än två timmar innan vi alla hade kontrollerats

flera gånger. ”Är det inte kö så gör man en,” förklarade vår utmärkte guide, krigshistorikern och överstelöjtnanten **Ari Raunio**.

Förslösat arv

Någon timme försenade anlände vi till Viborg. För mig som aldrig varit där och bara sett bilder på staden blev mötet nästan en chock. Det förfall som dessa gamla byggnader genomgått var en beklämmande syn. I mitt minne fanns bilder av en vacker gammal stad. Hur kan man förslösa ett sådant arv?

Efter lunch i ”Runda tornet” körde vår chaufför, **Vidar Dahl**, först en liten rundtur i staden, sedan förde han oss till Ihantala-Tali, några kilometer norr om Viborg.

Vi passerade den ryska minnesplatsen, där man fortfarande placerar färska blommor vid namnen på de ryska soldater som stupade i slaget.

Tienhaara

Där berättade Ari Raunio mycket initierat om striderna. Vi gick omkring i den terräng där våra finska soldater stred mot ryssarna i juni 1944. Den röda armén anföll men mötte hårt motstånd. Händelserna där kom att kallas ”Undret vid Ihantala”.

Ari Raunio beskrev utförligt hur de finska soldaterna utnyttjade de stora stenarna och den kuperade terrängen.

En av de viktigaste stridsplatserna i området är Tienhaara. Just vid brofästet vid Viborgska viken mötte det ryska anfallet ett stenhårt motstånd. Detta slag samt en del andra strider på Karelska Näset hjälpte till att rädda Finlands självständighet.



Här vid Tienhaara har Raili Johansson (t v) bott som liten. Här med Kaarina Rundström-Skoog.

Tomt köpcentrum

Innan avfärden tillbaka till Helsingfors fick vi lite tid att besöka den gamla vackra saluhallen i Viborg. Den har behållit sin gamla stil. Där finns allt att köpa, sådant som brukar finnas i en saluhall. Utanför staden har man byggt ett modernt köpcentrum, Karusellen. Det är raka motsatsen. Där fanns inga kunder förutom vi. Är det byggt för turister? Viborgborna kan knappast ta sig dit utan bil (och utan pengar).

Under hemfärden visades filmer producerade av krigsveteraner och frivilliga. Det blev ett värdigt avslut på resans tema. Dessa kan t.ex. användas på de uppföljande kurserna i projektet som Föreningen Norden arrangerar.

Pirkko Ahlin



Krigsbarnsgruppen samlad en tidig morgon vid brofästet (vänstra bilden). Ari Raunio var sakkunnig guide vid slagfälten (högra bilden).



Foto: Kaarina Rundström-Skoog.

På återseende i Adolfsbergsskolan

En lördag i september (16/9) träffades en stor skara finska krigsbarn i Örebro, i den skola som tidigare hette Adolfsbergsskolan och som 1944 fungerade som karantänsförläggning för barnen. Vistelsen där blev längre än planerat för en epidemi bröt ut och förlängde karantänen.

Att träffen blev lyckad och uppskattad visar de brev som kommit till MN:s redaktion. Alla tackar **Kaarina Rundström-Skoog**, **Raili Johansson** och **Kerttu Björk** för en underbar dag.

Här är ett axplock av breven.

K.R.

Tack kära ni örebroare för en väl genomförd och minnesrik krigsbarnsträff, på den plats dit jag kom i juni 1944. Jag har inga minnen från Finland eller resan, jag skulle fylla fyra år i december 1944.

Plötsligt denna lördag i just Adolfsberg kunde jag lägga en pusselbit till min historia, Jag möttes av två nya krigsbarnsvänner (**Ritva Väänttinen** och **Kerttu Björk**) som berättade att vi hade varit reskamrater från Kotka hela vägen till Örebro!

Mirja Agge-Eklund

Redan våren 2005 i Haparanda blev det tal om hur vi kommit till Sverige. Då upptäckte **Kaarina (Rundström-Skoog)** och jag att vi kommit med samma tåg till Örebro och Adolfsbergsskolan.

Träffen inleddes med dragspelsmusik, svenska och finska låtar från krigstiden. Vi som varit i skolan presenterade oss och berättade vad vi minns från den tiden.



Kaarina Rundström-Skoog fick träffa sin ledsagare från barntransporten 1944, Eila Pyhtilä, vid besöket i Helsingfors.



"Vi var här redan 1944!". Från vänster: Alpo Kautto, Risto Luuk, Kaarina Rundström-Skoog, Mirja Agge-Eklund, Ritva Väänttinen, Kerttu Björk, Holger Lehtonen, Kirsti Appeby.

Foton: Anders Skoog

Några av deltagarna sjöng "Karjalan kunnaiilla" på finska.

Kerttu (Björk) och jag skulle haft mycket att prata om Säkkijärvi som vi båda kommer ifrån, men det blev kortfattat.

Alpo och Maila Kautto

Detta var andra gången som jag var i Adolfsberg. Första gången var när jag som treåring i juni 1944 kom hit tillsammans med min femårige bror Jukka.

Jag kommer ihåg att vi vägdes och mättes och blev avlusade och vaccinerade. Hur lång tid vi var där är diffust, men först i augusti fick vi resa vidare.

När jag läste om träffen kändes det med en gång rätt att resa till Johannaskolan som den heter nu.

En sak som flera av oss hade gemensamt var insikten att våra barn är så försvenskade. Ändå har våra söner när de var yngre vistats i Finland på sommarlov.

Kirsti Appeby

Flera kände igen sig i lokalerna och glädjetåren infann sig när man hittade just den egna platsen på golvet och pekandes utbrast: "Där hade jag min madrass". Platsen fanns där lika påtagligt och återseendet av just en liten yta i en stor sal var något som väckte många tankar till liv efter de 62 år som

förflutit. Vi har nog alla våra egna små platser där minnena tränger på.

Själv fick jag för första gången tillfälle att besöka denna skola där mitt sjuåriga barnbarn **Oskar** går.

Gertrud Rullander

Många minnen dyker upp. Man kände igen den gamla trappan, salen där maten serverades. Vi såg Kaarina (Rundström-Skoog) som treåring på en gruppbild där en sköterska fanns med som följt barntransporten från Finland till Örebro. Kaarina träffade henne sedan i Helsingfors, hon kom mycket väl ihåg Kaarina.

Martha Vallhagen

Den film vi såg sedan var mycket tankeväckande: "När vi åt tandkräm i Finland". Den visade på den hjälp som UNICEF gav till det fattiga Finland efter kriget, särskilt i norra delen. Vi fick en påminnelse om hur svårt det var där efter kriget. Paketerna var mycket välkomna: där fick barn t ex skor så att de kunde gå till skolan även under den kalla vintern.

Pirkko Ahlin

Alla försökte berätta vad de mindes från tiden här. Det var rörande och helt fantastiskt. Ritva (Väänttinen) kunde till och med peka ut var hon och hennes syster hade legat i gymnastiksalen.

Kaarina Rundström-Skoog

Sydsveriges Finska Krigsbarn inbjuder till

Nordiskt möte för finska krigsbarn och Riksförbundets 15:e Riksmöte på Frostavallen i Höör 18-20 maj 2007.

Torsdag 17.5: Incheckning för tidigt anländande deltagare.

Fredag 18.5: Från 08:00: incheckning.

09:30-18:00: guidad busstur till bl.a. inspelningsplatserna för *Den bästa av mödrar* (pris för bussturen inklusive lunch i Kåseberga ca 350 kr). För dem som inte deltar visas 14:00-16:00 spelfilmen *Lupaus* (med svensk text).

19:30: middag (185 kr). Därefter informellt samkväm.

Lördag 19.5: Från 08:00: incheckning.

08:15-10:00: styrelsemöten för RFK och lokal-föreningar.

10:30-12:00: välkomsthälsningar, föredrag, musik, diktläsning.

12:30-13:30: lunch (125 kr).

14:00-16:00: föredrag, diskussioner.

16:30-18:30: Årsmöte för RFK:s medlemmar. Andra deltagare får då tillfälle att njuta av den vackra naturen.

19:30: festmiddag (315 kr inklusive 2 glas vin eller 2 starköl).

Söndag 20.5.: 09:00-11:00: föredrag, diskussioner, musik, diktläsning.

11:30: avslutning. 12:00: lunch (125 kr).

Alla tre dagarna visas fotoutställningen "Finska barn kom till Sverige". Lotter säljes den 18 och 19. Dragning, prisutdelning under festmiddagen. Bland lotterivinsterna kan nämnas en folkdräkt i originalskick från Kuortane i västra Finland, tavlor och böcker.

Redan fastställda programinslag: Att vara barnbarn till ett finskt krigsbarn i Sverige – fyra barnbarn.

Svensk frivillig i Finlands armé - Orvar Nilsson.

Finska barn på svenska barnhem - Tapani Rossi.

"Människans modersmål är i hennes hjärta" – Brita Stenius-Aarniala.

Finska krigsbarn i Danmark – xxx.

Riksförbundet 15 år - Matts Imhagen.

Mina två mödrar - Antero Valkama.

Dikter - Rauni Janser och Marjatta Sjöholm.

Vacker sång - Teija Hedin och Heidi Kärkkäinen.

Logi: På Frostavallen finns 140 bäddar. Pris/person och natt i dubbelrum inklusive frukost 450:-. Tillägg enkelrum 250:-

Plats reserveras i inkommande turordning.

Vid fullbokning finns 250 meter från hotellet ett vandrarhem med 35 bäddar, intill den närbelägna Djurparken ett med 70. Hotell och vandrarhem finns också i Höör, 5 km söder om Frostavallen.

Måltider och logi i SEK betalar var och en själv på plats vid ankomsten, i kontanter eller med kort.

Din **bindande anmälan** vill vi ha senast måndagen 2 april 2007. Ange datum för ankomst och avresa och om Du avser delta i bussturen. Glöm inte namn, adress, telefon och lokalavdelning. Anmälningssblanketter skickas till lokalavdelningarna inom kort.

Anmälningssavgift 150 kronor per person betalas senast den 2 april 2007 till Sydsveriges Finska Krigsbarn, Plusgiro 134419-1

Skriftliga förfrågningar till **Jean Cronstedt, Bryggaregatan 11 C, SE-231 66 Trelleborg**, eller per e-post till **Tapani Rossi, tapani@rossi.se**

Vi söker bidrag för att kunna sänka kostnaderna!

Hjärtligt välkomna till Skåne då det är som vackrast!

Tervetuloa Skåneen silloin kun maisema on kauneimmillaan!

Stockholmsföreningen

firar femton år på Odd Fellow!

Stockholmsföreningen inbjuder till föreningens jubileumsmiddag på Odd Fellow, Västra Trädgårdsgatan 11A, Stockholm, lördagen den 24 februari 2007 kl 17-24.

Mera information samt anmälningssblankett skickas ut till medlemmarna i december. Du kan också använda nedanstående anmälningsblankett.

OBS! Bindande anmälan skickas senast 27 januari 2007 till Marja Kinos/Stockholmsföreningen Finska Krigsbarn, Bagarbyvägen 32, II tr, 191 34 Sollentuna.

E-post: marja-inkeri@telia.com

Pris för Stockholmsföreningens medlemmar 350 kr, för övriga 510 kr.

Avgiften ska vara betald på föreningens pg 638 83 72-2 senast 3 februari. 2007.

OBS! Glöm inte att skriva ditt namn på inbetalningsblanketten.

Hjärtligt välkomna!

Anmälningssblanketten till

Stockholmsföreningens 15-års jubileumsmiddag på Odd Fellow i Stockholm

Lördagen den 24 februari 2007

Namn : _____

Adress: _____

Postadress: _____

(För att få en uppfattning om menyfördelningen, vill vi att du kryssar i för ditt önskemål nedan)

Önskar fiskmeny ____ Önskar köttmeny ____

Önskar vegetarisk kost ____

På gång i lokalföreningarna

Gävle-Dala

Julfest söndag den 10 december kl. 13.00, Hofors Hembygdsgård, Storgatan 15.

Gröt, skinksmörgås och lotteri. Pris 20:-. Jultomte kommer (paket max 40:-). Anmälan: Paavo 026 - 19 72 50.

Gästrikegruppen fortsätter att träffas var tredje tisdag kl. 13 i Gävle på Studieförbundets lokaler Nygatan 17, 3 tr.

Första träffen efter årskiftet blir den 16 januari, sedan 20/2, 20/3, 16/4 och 15/5.

Nya och gamla deltagare är välkomna. Anmäl dig till Eva Andersson 026-195417.

Göteborg

Julfest 15 dec. kl 15, bostadsrättsföreningen Alberts lokal, Ö Skansgatan 8.

Årsmöte 27 jan 2007 kl 13, samma ställe.

Mellansverige

Årsmöte samt 15-årsjubileum den 3 mars 2007 i Eskilstuna.

Program med särskild inbjudan kommer.

Ostkusten

Årsmöte den 3 mars 2007 klockan 16 i Pingstkyrkans Festlokal, Ö.Torggatan, Oskarshamn. Efter mötet Restaurang Badholmen. Anmäl till Leila 0491-774 03 eller

leila@ulvemo.com

Sydsverige

Årsmöte fredagen den 16 mars, på Stiftsgården Åkersberg i Höör.

Skåneföreningen har bytt namn till Sydsveriges Finska Krigsbarn.

Stockholm

Medlemsmöten i regel första tisdagen i månaden på Kristinehov, Kristinehovsg. 2 kl 14.. Anmäl tre dagar före till Hillevi Näsström, tel 08-58017823, Soili Andersson, tel 08-822242, eller Anneli Lithovius, tel 08-6554393.

Programmet är preliminärt.

9 januari (egen matsäck).

6 februari: intervju med någon medlem.

24 februari 15-årsjubileum, sid.. 14. 6 eller 13 mars: årsmöte.

3 april: författarmöte.

27 maj: vårfest.

RFK-info

18-20 maj 2007: Riksmötet, Frostavallen, Höör. Se sid 14,

Grannarna

Finland arrangerar inga "krigsbarnsdagar" år 2007. Men året därpå, 2008, ska det bli i Tammerfors.

Finnebørn i Danmark håller sitt nästa årsmöte 9-10 juni 2007, på kurscenter Liselund i Slagelse (Själland).

Hemsidor

Riksförbundets hemsida har adressen www.krigsbarn.se – där finns även länkar till andra webbplatser.

Om sorgbearbetning

Har varit på kurs på Svenska institutet för sorgbearbetning, Tegnergatan 24, Stockholm.

Jag liksom många finska krigsbarn som jag talat med under årens lopp har inte riktigt fått tag i det mörka stråket i oss, av sorg och förlust, som då och då lägger sordin på tillvaron.

Psykologer, terapi, samtal, vänner i all åra. Allt har vi provat men har ändå inte "hittat hem" i oss själva.

I oktober 2005 såg jag en TV-intervju med Anders Magnusson. Han berättade om boken "The Grief Recovery Handbook" av John W James och Russel Friedman. Han berättade att mötet med dessa personer och med boken totalförändrade hans liv som var katastrofalt med alkohol, knark och brottslighet och jobbgi barndom.

Han är numer civilekonom och föreläsare och handledare i "Sorgbearbetning" som kursen heter. Han översatte den amerikanska boken med dess mycket annorlunda syn och grepp på sorg och förlust. Kurserna går kontinuerligt och med fördjupningskurser och work shops.

Inte nog med att en stor lättnad infann sig efter tre mycket krävande dagar. Man fick också "verktyg" med sig hem för att bearbeta förluster och sorgar som inte hanns med eller som dyker upp.

Kursen kostar 3 900 kr. Men jag har aldrig placerat pengar som gett så mycket vinst. Det är aldrig för sent.

Kristina Tarkman

Göteborgare i Churchillparken



Den 25 september var det två år sedan de danska finnebørna invigde sitt minnesmärke i Churchillparken i Köpenhamn. Dagen firas varje år med en ceremoni på platsen.

I år deltog en liten tapper skara från Göteborg. De for med buss kl 7 på morgonen och mottogs i Köpenhamn av sina värdar Airi och Preben Jensen samt Ruth och hennes dotter.

Vi blev guidade genom stora delar

av stan. Efter ceremonin bjöds vi på kaffe ur termos, kakor och en gammeldansk av våra danska värdar och fortsatte sedan promenaden förbi Amalienborg längs med kajen och Operahuset till Nyhavn.

Sedan en långsam promenad genom Strøget till ett matställe innan bussen gick tillbaka mot Göteborg.

En lyckad dag!

Orvokki Lingman, Eero Ahlbäck

Avs: **RFK**
c/o Kai Rosnell
Kölängsvägen 10
741 42 Knivsta

B-POST

Den bästa av mödrar har fått nya utmärkelser

Foto: Kai Rosnell

Maria Lundqvist, skådespelare som gått till alla krigsbarns hjärtan genom sin roll som Signe i "Den bästa av mödrar", har nu fått ännu en utmärkelse.

RFK:s ordförande **Matts Imhagen** och undertecknad träffade henne över en fika på Polishuset i Stockholm.

Hon hade äntligen hittat det gratulationsbrev Matts skickat till henne efter det att hon tilldelats Guldbaggen för bästa kvinnliga huvudroll. Så hon hade ringt Matts och tackat för att vi krigsbarn uppskattat hennes rollprestation.

Maria fick ett exemplar av antologin Krigsbarns erinran, senaste numret av MN samt en medalj i brons, "*Benignitatis humanae Finlandia memor.*"

– En sådan här medalj fick de svenska fostermödrarna av finska staten som tack för att de tagit hand om de finska barnen, förklarade jag. Då tycker jag att det är rätt att även "den bästa av mödrar" ska få medaljen!

Visserligen är hon en rasande skicklig skådespelare, men hennes glädje och stolthet kändes helt äkta.

– Detta är den finaste utmärkelse jag fått i samband med den filmen, sa hon.

När hon sen fick höra att det finns planer på att bese platserna i Skåne där inspelningarna till filmen gjordes, i samband med nästa års Riksmöte på Frostavallen i Höör, erbjöd hon sig genast att komma och berätta om inspelningarna.



Den finaste utmärkelse jag fått, tyckte en lycklig Maria Lundqvist om medaljen.

Bollen går vidare till arrangörerna av Riks 2007 i Skåne.

Filmen har dessutom nyligen vid "Heartland Film Festival" i Indiana-

polis, USA, belönats med "The Crystal Heart Award" (Kristallhjärtat) som årets mest rörande film.

Kai Rosnell